

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA INNOVATSION BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY YO‘NALISHLARI

Ubaydulloyeva Umida Otamurod qizi

ORCID ID: 0009-0008-4280-9445

Annotatsiya: Maqolada kichik biznes subyektlarida innovatsion boshqaruv samaradorligini oshirishning zamonaviy yo‘nalishlari tadqiq etilgan. Unda innovatsion boshqaruv tushunchasining mazmuni, kichik biznesda innovatsiyalarni joriy etishda uchraydigan muammolar, raqamli texnologiyalarning boshqaruv jarayonlariga ta’siri va innovatsion qarorlar qabul qilish mexanizmlari yoritilgan. Shuningdek, kichik biznes subyektlarida boshqaruv samaradorligini baholashning asosiy mezonlari asosida innovatsion boshqaruvni takomillashtirish modeli taklif etilgan. Tadqiqot natijasida innovatsion boshqaruvni raqamlashtirish, ma’lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish, xodimlarning innovatsion salohiyatini oshirish va boshqaruv jarayonlarini kompleks baholash kichik biznesning raqobatbardoshligini ta’minlovchi muhim omillar ekanligi asoslangan.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, innovatsion boshqaruv, innovatsiyalar, raqamli texnologiyalar, boshqaruv qarorlari, boshqaruv samaradorligi, innovatsion salohiyat, raqamlashtirish.

Annotation: The article examines modern directions for improving the effectiveness of innovative management in small business entities. The study discusses the concept of innovative management, the main challenges of introducing innovations in small businesses, the impact of digital technologies on management processes, and mechanisms for making innovative decisions. Based on key criteria for evaluating management effectiveness, a model for improving innovative management in small businesses is proposed. The results indicate that digitalization of management, data-driven decision-making, development of employees’

innovation potential, and comprehensive evaluation of management processes are important factors in strengthening the competitiveness of small businesses.

Key words: small business, innovative management, innovation, digital technologies, management decisions, management effectiveness, innovation potential, digitalization.

Аннотация: В статье исследуются современные направления повышения эффективности инновационного управления в субъектах малого бизнеса. Рассматриваются сущность инновационного управления, основные проблемы внедрения инноваций в малом бизнесе, влияние цифровых технологий на управленческие процессы и механизмы принятия инновационных решений. Предлагается модель совершенствования инновационного управления, основанная на диагностике инновационного потенциала, цифровой трансформации, принятии решений на основе данных, эффективном использовании ресурсов, мониторинге и оценке результатов. Обосновано, что развитие цифровых компетенций, внедрение современных управленческих технологий и комплексная оценка эффективности способствуют повышению конкурентоспособности и устойчивости субъектов малого бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, инновационное управление, инновации, цифровые технологии, управленческие решения, эффективность управления, инновационный потенциал, цифровизация, конкурентоспособность, инновационное развитие.

KIRISH

Bugungi kunda iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasi, texnologik yangilanishlar va bozor raqobatining kuchayishi kichik biznes subyektlaridan boshqaruv tizimini doimiy ravishda takomillashtirishni talab qilmoqda. Kichik biznes iqtisodiyotda yangi ish o'rinlarini yaratish, aholining tadbirkorlik faolligini oshirish, yangi mahsulot va xizmatlarni shakllantirish hamda raqobat muhitini

rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Shu bilan birga, kichik biznesning bozor sharoitidagi barqarorligi faqat moliyaviy resurslarga emas, balki boshqaruvning innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilishiga ham bog‘liq.

Innovatsion boshqaruvni korxonaning innovatsiyalarni izlash, yaratish, tanlash, joriy etish va ulardan iqtisodiy manfaat olishga yo‘naltirilgan boshqaruv faoliyati sifatida izohlash mumkin. P.F. Drucker innovatsiyani tadbirkorlikning muhim vositasi sifatida baholab, innovatsion faoliyat yangi imkoniyatlarni tizimli ravishda izlash bilan bog‘liqligini ta’kidlaydi [1]. J.A. Schumpeter esa iqtisodiy rivojlanish jarayonida yangi mahsulot, yangi ishlab chiqarish usuli, yangi bozor yoki yangi tashkiliy shakllarning paydo bo‘lishini innovatsion rivojlanishning asosiy omillaridan biri sifatida ko‘rsatadi [2].

Kichik biznesda innovatsion boshqaruvning ahamiyati uning nisbatan moslashuvchan tashkiliy tuzilmasi bilan ham belgilanadi. Yirik korxonalarga nisbatan kichik biznes subyektlari bozor talabidagi o‘zgarishlarga tezroq moslashishi, yangi mahsulot yoki xizmatni qisqa muddatda sinovdan o‘tkazishi va boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilishi mumkin. Biroq moliyaviy resurslarning cheklanganligi, malakali mutaxassislar yetishmasligi, innovatsion loyihalarning risk darajasi yuqoriligi va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish xarajatlarining kattaligi innovatsion boshqaruvni rivojlantirishda muayyan to‘siqlarni yuzaga keltiradi [3].

O‘zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish, raqamli iqtisodiyotni shakllantirish va innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlash davlat iqtisodiy siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Xususan, “O‘zbekiston – 2030” strategiyasida iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va tadbirkorlikni rivojlantirish bilan bog‘liq vazifalar belgilangan [4].

Shundan kelib chiqib, mazkur maqolaning maqsadi kichik biznes subyektlarida innovatsion boshqaruv samaradorligiga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash, raqamli

texnologiyalarning boshqaruv jarayonidagi rolini baholash hamda innovatsion boshqaruvni takomillashtirishning zamonaviy modelini ishlab chiqishdan iborat.

ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes subyektlarida innovatsion boshqaruv samaradorligini oshirish masalasi zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda innovatsion faoliyat, tadbirkorlik, raqamli transformatsiya, boshqaruv qarorlarini takomillashtirish va korxonalarning raqobatbardoshligini ta'minlash nuqtayi nazaridan keng tadqiq etilgan.

Innovatsion boshqaruvning nazariy asoslari J.A. Schumpeter tadqiqotlarida shakllangan bo'lib, olim iqtisodiy rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biri sifatida innovatsiyalarni ko'rsatadi. Uning yondashuvida yangi mahsulotlarni yaratish, yangi ishlab chiqarish usullarini qo'llash, yangi bozorlarni o'zlashtirish va yangi tashkiliy shakllarni joriy etish tadbirkorlik faoliyatining muhim ko'rinishlari sifatida qaraladi [2]. Mazkur yondashuv kichik biznes subyektlarining bozor sharoitlariga moslashishi va raqobat ustunligini shakllantirishida innovatsiyalarning strategik ahamiyatini tushuntirish imkonini beradi.

P.F. Drucker innovatsiyani tadbirkorlik faoliyatining muhim vositasi sifatida baholab, innovatsion imkoniyatlarni izlash va ulardan foydalanishni samarali boshqaruvning muhim sharti sifatida ko'rsatadi [1]. Uning fikrlaridan kelib chiqib, kichik biznesda innovatsion boshqaruvni faqat yangi texnologiyalarni joriy etish emas, balki mavjud resurslardan yangicha foydalanish, biznes jarayonlarini takomillashtirish va iste'molchilar ehtiyojiga mos yangi qiymat yaratish jarayoni sifatida talqin qilish mumkin.

Innovatsiyalarni tizimli o'rganishda OECD va Eurostat tomonidan ishlab chiqilgan Oslo Manual alohida ahamiyatga ega. Mazkur metodologik manbada innovatsiya korxona faoliyatiga yangi yoki sezilarli darajada takomillashtirilgan mahsulot yoki biznes jarayonining joriy etilishi bilan bog'liq jarayon sifatida izohlanadi [5]. Ushbu yondashuv kichik biznesdagi innovatsion boshqaruv

samaradorligini mahsulot, jarayon va tashkiliy o'zgarishlar bilan bog'liq natijalar orqali baholash imkonini beradi.

Raqamli transformatsiya masalasida OECD tadqiqotlarida kichik va o'rta biznes subyektlarining raqamli texnologiyalarni o'zlashtirishi ularning unumdorligi, innovatsion salohiyati va bozor imkoniyatlarini kengaytirishiga xizmat qilishi qayd etiladi [3]. Shu bilan birga, kichik biznesning raqamlashtirish jarayonida moliyaviy resurslarning cheklanganligi, raqamli ko'nikmalarning yetishmasligi, texnologik infratuzilmadan foydalanish imkoniyatlarining farqlanishi kabi muammolar mavjudligi ko'rsatiladi [3].

S. Russell va P. Norvig tomonidan ishlab chiqilgan sun'iy intellektga oid tadqiqotlarda zamonaviy axborot texnologiyalari asosida qaror qabul qilish, prognozlash va muammolarni avtomatlashtirilgan tarzda hal etish imkoniyatlari keng yoritilgan [6]. Mazkur ilmiy qarashlar kichik biznes boshqaruvida sun'iy intellekt va ma'lumotlarga asoslangan analitik vositalardan foydalanishning nazariy asoslarini shakllantirishga yordam beradi. Ayniqsa, talabni prognozashtirish, mijozlarni segmentlashtirish, sotuvlarni tahlil qilish va biznes risklarini baholashda raqamli vositalardan foydalanish innovatsion boshqaruv samaradorligini oshirishi mumkin.

O'zbekiston sharoitida innovatsion boshqaruv va kichik biznesni rivojlantirish masalalari mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar bilan chambarchas bog'liq. "O'zbekiston – 2030" strategiyasida iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, tadbirkorlikni rivojlantirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan vazifalar belgilangan [11]. Ushbu strategik yo'nalishlar kichik biznes subyektlarida zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini shakllantirish uchun institutsional asos yaratadi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mavjud tadqiqotlarda innovatsiyalar, raqamlashtirish va kichik biznes samaradorligi alohida yo'nalishlarda keng

o'rganilgan bo'lsa-da, kichik biznes subyektlarida innovatsion boshqaruv samaradorligini raqamli texnologiyalar, innovatsion qarorlar, inson kapitali va boshqaruv natijalarini yagona tizimda baholash masalasiga kompleks yondashuvni yanada rivojlantirish zarur. Shu jihatdan mazkur tadqiqotda innovatsion boshqaruv samaradorligini diagnostika, raqamli transformatsiya, ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish, resurslarni boshqarish va natijalarni monitoring qilish bosqichlari orqali takomillashtirishga e'tibor qaratiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Innovatsion boshqaruv oddiy boshqaruv jarayonidan o'zining strategik yo'nalishi bilan farqlanadi. An'anaviy boshqaruvda asosiy e'tibor mavjud resurslardan samarali foydalanish va joriy faoliyatni barqarorlashtirishga qaratilsa, innovatsion boshqaruvda kelajakdagi rivojlanish imkoniyatlarini aniqlash, yangi texnologiyalarni o'zlashtirish, yangi mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqish hamda raqobat ustunligini shakllantirishga katta e'tibor beriladi.

Innovatsion boshqaruv quyidagi o'zaro bog'liq jarayonlarni qamrab oladi:

innovatsion g'oyani shakllantirish → g'oyani baholash → resurslarni aniqlash → innovatsiyani joriy etish → natijalarni monitoring qilish → takomillashtirish.

Mazkur jarayonning har bir bosqichi kichik biznesning umumiy boshqaruv samaradorligiga ta'sir ko'rsatadi. Innovatsion g'oyaning mavjudligi yetarli emas. Uni iqtisodiy jihatdan asoslash, zarur moliyaviy va inson resurslarini aniqlash, risklarni baholash hamda natijalarni o'lchash talab etiladi [5].

Innovatsion boshqaruvning kichik biznes uchun muhim jihati — cheklangan resurslardan maksimal natija olishdir. Masalan, korxona qimmat texnologik uskunani xarid qilish imkoniyatiga ega bo'lmasa, dastlab bulutli xizmatlar, CRM tizimlari, elektron savdo platformalari yoki avtomatlashtirilgan hisob-kitob vositalaridan foydalanish orqali boshqaruv samaradorligini oshirishi mumkin.

Kichik biznes subyektlarida innovatsiyalarni joriy etish jarayonida bir qator iqtisodiy, tashkiliy va kadrlar bilan bog‘liq muammolar mavjud. Birinchidan, moliyaviy resurslarning cheklanganligi innovatsion loyihalarni amalga oshirish imkoniyatlarini qisqartiradi. Yangi texnologiya, dasturiy ta‘minot, uskunalar yoki mutaxassislarni jalb qilish qo‘shimcha xarajatlarni talab qiladi. Ikkinchidan, innovatsion texnologiyalar bilan ishlaydigan malakali mutaxassislarning yetishmasligi kichik biznes uchun muhim muammo hisoblanadi. OECD ma‘lumotlariga ko‘ra, kichik va o‘rta korxonalar raqamlashtirish jarayonida ko‘pincha moliyaviy imkoniyat, ko‘nikma va texnologik kompetensiyalar bilan bog‘liq cheklovlarga duch keladi [3]. Uchinchidan, innovatsion qarorlarning risk darajasi yuqori bo‘lishi mumkin. Yangi mahsulot yoki xizmat bozor tomonidan qanday qabul qilinishi, texnologik yechimning kutilgan natijani berishi yoki investitsiyaning qachon qaytishi oldindan to‘liq aniqlanmaydi. To‘rtinchidan, ayrim kichik biznes subyektlarida boshqaruv qarorlari yetarli darajadagi tahliliy ma‘lumotlarga asoslanmaydi. Bunda rahbarning shaxsiy tajribasi muhim rol o‘ynaydi, biroq zamonaviy raqobat sharoitida faqat intuitiv qarorlar qabul qilish korxonaning uzoq muddatli rivojlanishi uchun yetarli bo‘lmasligi mumkin. Shu sababli innovatsion boshqaruvni rivojlantirishda ma‘lumotlarga asoslangan boshqaruv tamoyilini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli texnologiyalar kichik biznes boshqaruvining deyarli barcha funksiyalariga ta‘sir ko‘rsatmoqda. Xususan, mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish, marketing, savdo, moliyaviy hisob, ombor nazorati, xodimlar faoliyatini monitoring qilish va strategik rejalashtirish jarayonlarini avtomatlashtirish imkoniyati kengaymoqda. Masalan, CRM tizimlaridan foydalanish orqali korxona mijozlar haqidagi ma‘lumotlarni yagona bazada saqlashi va ularning xarid xatti-harakatlarini tahlil qilishi mumkin. ERP tizimlari esa korxonaning moliyaviy, ishlab chiqarish va logistika jarayonlarini integratsiyalash imkonini beradi. Elektron savdo

platformalari kichik biznesning hududiy chegaralardan tashqarida ham mijozlarga xizmat ko'rsatish imkoniyatini kengaytiradi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi esa boshqaruv qarorlarini qo'llab-quvvatlashning yangi imkoniyatlarini yaratmoqda. Jumladan, talabni prognozlashtirish, mijozlar segmentatsiyasi, sotuvlarni tahlil qilish, xarajatlarni optimallashtirish va risklarni aniqlash kabi vazifalarda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish mumkin [6].

Raqamli texnologiyalarning boshqaruv samaradorligiga ta'sirini quyidagi zanjir orqali ifodalash mumkin:

Raqamlashtirish → ma'lumotlarning tezkor olinishi → tahlilning yaxshilanishi → qaror qabul qilish tezligi → resurslardan samarali foydalanish → boshqaruv samaradorligining oshishi.

Bunda texnologiyani joriy etishning o'zi yetarli emas. Korxona xodimlari yangi texnologiyadan foydalanish ko'nikmasiga ega bo'lishi va boshqaruv jarayonlari tegishli ravishda qayta tashkil etilishi kerak. Innovatsion boshqaruvning muhim tarkibiy qismi innovatsion qarorlarni qabul qilish jarayonidir. Bunday qarorlar yangi mahsulot yaratish, yangi bozorga chiqish, texnologiyani almashtirish, raqamli tizimni joriy etish yoki biznes modelini o'zgartirish bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Innovatsion qarorlarni qabul qilishda quyidagi bosqichlardan foydalanish maqsadga muvofiq:

1. muammoni aniqlash;
2. mavjud ma'lumotlarni yig'ish;
3. muqobil innovatsion yechimlarni ishlab chiqish;
4. har bir variantning xarajat va manfaatlarini baholash;
5. risklarni aniqlash;
6. eng maqbul biznes variantini tanlash;
7. innovatsiyani joriy etish;
8. natijalarni monitoring qilish.

Bunda “eng maqbul” variantni aniqlashda faqat xarajatlar emas, balki uzoq muddatli iqtisodiy samaradorlik, mijozlar ehtiyojiga moslik, texnologik moslashuvchanlik va risk darajasi ham hisobga olinishi kerak. Innovatsion boshqaruv samaradorligini baholash uchun bir nechta iqtisodiy va boshqaruv ko‘rsatkichlaridan kompleks foydalanish mumkin (1-jadval).

1-jadval

**Innovatsion boshqaruv samaradorligini baholashning bir nechta
iqtisodiy va boshqaruv ko‘rsatkichlari**

T/r	Ko‘rsatkichlar guruhi	Asosiy ko‘rsatkichlar	Baholash mazmuni
1.	Moliyaviy samaradorlik	Daromad, foyda, rentabellik	Innovatsiyaning moliyaviy natijasini aniqlash
2.	Operatsion samaradorlik	Mehnat unumdorligi, xarajatlar	Resurslardan foydalanish samaradorligini baholash
3.	Innovatsion faollik	Yangi mahsulotlar soni, yangi texnologiyalar	Korxonaning innovatsion faolligini aniqlash
4.	Raqamli rivojlanish	Raqamli xizmatlar va avtomatlashtirish darajasi	Raqamli texnologiyalardan foydalanish holatini baholash
5.	Bozor samaradorligi	Mijozlar soni, sotuv hajmi, bozor ulushi	Innovatsiyaning bozor natijasini baholash
6.	Kadrlar samaradorligi	Xodimlar malakasi, innovatsion takliflar	Inson kapitalidan foydalanish holatini aniqlash

Jadvaldan ko‘rinadiki, innovatsion boshqaruv samaradorligini faqat foyda miqdori bilan baholash yetarli emas. Chunki ayrim innovatsiyalar qisqa muddatda katta daromad bermasligi, biroq uzoq muddatda xarajatlarni kamaytirishi yoki korxonaning bozor imkoniyatlarini kengaytirishi mumkin.

Shuning uchun boshqaruv samaradorligini baholashda **moliyaviy + operatsion + innovatsion + raqamli + bozor + kadrlar** ko'rsatkichlarini birgalikda hisobga olish maqsadga muvofiq.

Innovatsion boshqaruvni takomillashtirish modeli

Tadqiqot natijasida kichik biznes subyektlari uchun innovatsion boshqaruvni takomillashtirishning quyidagi modeli taklif etiladi:

1-bosqich - diagnostika: korxonaning moliyaviy, texnologik, kadrlar va bozor salohiyatini baholash.

2-bosqich - innovatsion maqsadlarni belgilash: korxonaning strategik maqsadlariga mos innovatsion yo'nalishlarni aniqlash.

3-bosqich - raqamli transformatsiya: CRM, ERP, elektron savdo, bulutli texnologiyalar, BI va sun'iy intellekt vositalarini bosqichma-bosqich joriy etish.

4-bosqich - innovatsion qarorlar: ma'lumotlarga asoslangan muqobil variantlarni ishlab chiqish va risklarni baholash.

5-bosqich - resurslarni safarbar qilish: moliyaviy, inson va texnologik resurslarni innovatsion loyihaga yo'naltirish.

6-bosqich - amalga oshirish: tanlangan innovatsion yechimni amaliyotga joriy etish.

7-bosqich - monitoring va baholash: moliyaviy, operatsion, innovatsion va bozor ko'rsatkichlari asosida natijalarni baholash.

8-bosqich - takomillashtirish: monitoring natijalaridan kelib chiqib innovatsion boshqaruv mexanizmlarini qayta ko'rib chiqish.

Mazkur modelning asosiy afzalligi shundaki, innovatsion boshqaruv bir martalik texnologik yangilanish sifatida emas, balki *doimiy takomillashib boruvchi boshqaruv sikli* sifatida qaraladi. Modelni quyidagi umumlashtirilgan formula orqali ifodalash mumkin:

$$IBS = f (IP + RT + IQ + MR + KM + BM)$$

bu yerda:

IBS — innovatsion boshqaruv samaradorligi;

IP — innovatsion salohiyat;

RT — raqamli texnologiyalarni qo'llash darajasi;

IQ — innovatsion qarorlar sifati;

MR — moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligi;

KM — kadrlar malakasi;

BM — bozor moslashuvchanligi.

Mazkur yondashuv kichik biznes subyektlariga innovatsion boshqaruv samaradorligini kompleks baholash va mavjud muammolarni aniqlash imkonini beradi.

UMUMIY XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion boshqaruv muhim strategik omil hisoblanadi. Innovatsion boshqaruv korxonaning faqat yangi texnologiyalarni joriy etishi bilan cheklanmaydi, balki boshqaruv qarorlarini qabul qilish, xodimlar faoliyatini tashkil etish, mijozlar bilan ishlash, resurslardan foydalanish va strategik rejalashtirishning yangi usullarini shakllantirishni ham qamrab oladi.

Kichik biznesda innovatsiyalarni joriy etishning asosiy muammolari sifatida moliyaviy resurslarning cheklanganligi, malakali kadrlar yetishmasligi, texnologik infratuzilmaning rivojlanish darajasi, innovatsion risklarning yuqoriligi va boshqaruv qarorlarida tahliliy ma'lumotlardan yetarlicha foydalanilmasligini ko'rsatish mumkin.

Raqamli texnologiyalar mazkur muammolarning bir qismini bartaraf etish imkonini beradi. CRM, ERP, elektron savdo, bulutli texnologiyalar, biznes-analitika va sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish boshqaruv jarayonlarini tezlashtirish, xarajatlarni nazorat qilish, mijozlar ehtiyojini chuqurroq o'rganish va ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish imkonini yaratadi.

Tadqiqot asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi: *Birinchidan*, kichik biznes subyektlarida innovatsion boshqaruv strategiyasini ishlab chiqish va uni korxonaning umumiy rivojlanish strategiyasi bilan integratsiya qilish zarur. *Ikkinchidan*, raqamli texnologiyalarni joriy etishni korxonaning real ehtiyojlari va moliyaviy imkoniyatlaridan kelib chiqib bosqichma-bosqich amalga oshirish maqsadga muvofiq. *Uchinchidan*, boshqaruv qarorlarini imkon qadar aniq ma'lumotlar, bozor tahlili va prognoz ko'rsatkichlariga asoslash kerak. *To'rtinchidan*, xodimlarning raqamli va innovatsion kompetensiyalarini muntazam rivojlantirish innovatsion boshqaruv samaradorligining muhim sharti sifatida qaralishi lozim. *Beshinchidan*, korxona boshqaruv samaradorligini faqat foyda yoki daromad ko'rsatkichlari orqali emas, balki innovatsion faollik, mehnat unumdorligi, raqamlashtirish darajasi, mijozlar qoniqishi va bozor natijalari bilan kompleks baholash zarur. *Oltinchidan*, taklif etilgan innovatsion boshqaruv modelini "diagnostika — maqsad — raqamlashtirish — qaror — resurs — amalga oshirish — monitoring — takomillashtirish" tamoyili asosida tashkil etish kichik biznesning o'zgaruvchan bozor sharoitlariga moslashuvchanligini oshirishi mumkin.

Umuman olganda, innovatsion boshqaruvni zamonaviy raqamli texnologiyalar, ma'lumotlarga asoslangan qarorlar va inson kapitalini rivojlantirish bilan uyg'unlashtirish kichik biznes subyektlarining boshqaruv samaradorligini oshirish va uzoq muddatli raqobatbardoshligini ta'minlashning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. BMT Atrof-muhit dasturi (UNEP). (2023). *Digital solutions for climate action: Implementation pathways*. Nyu-York: United Nations Publications.
2. e-Estonia. (2023). *Digital Society: Annual Report*. <https://e-estonia.com>
3. Harvard Kennedy School. (2022). *Digital Governance and Environmental Impact*. Cambridge, MA.

4. IEA – International Energy Agency. (2023). *Data Centers and Energy Consumption Report*. Paris.
5. McKinsey & Company. (2022). *The Green Digital Transformation*. McKinsey Global Institute.
6. MIT Technology Review. (2023). *How AI is Affecting Global CO₂ Emissions*. Massachusetts Institute of Technology.
7. OECD. (2022). *Green Budgeting and Environmental Fiscal Reform*. Paris: OECD Publishing.
8. RTM – Raqamli Texnologiyalar Vazirligi. (2024). *O‘zbekiston raqamli infratuzilmasi va ekologik strategiyasi*. Toshkent.
9. UNDP. (2022). *Digital Finance and Environmental Governance in Developing Economies*. New York: UNDP Development Reports.
10. World Economic Forum. (2023). *Net Zero in the Digital Age: Policy Tools and Risks*. Geneva: WEF Publications.
11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti (2023). *O‘zbekiston – 2030 strategiyasi to‘g‘risida*. PF-158-son Farmon.